

MANSHOLTS MANIFEST

Den
nye
Mansholtplanen

Utgitt av
"JA til EF"
Aksjonen

Til M. Franco-Maria Malfatti,

President for Kommisjonen.

Herr President.

Det ville etter min oppfatning være ønskelig at Kommisjonen, i det siste året av sin mandatperiode, i særlig grad ville beskjeftige seg med spørsmålet om hvilken økonomisk politikk den skal følge. Vi vil sannsynligvis ikke være i stand til å fremsette konkrete forslag for Ministerrådet, men vi må kunne formulere et visst antall bærende ideer som kan danne grunnlag for utformingen av en ny politikk.

EN KRISE TRUER

Jeg mener at Kommisjonen, i kraft av de oppdrag som er pålagt den, er det eneste organ som på fritt grunnlag kan fremsette forslag til retningslinjer.

Tillat meg først å anføre noen kjensgjerninger:

1. Det blir mer og mer klart at de nasjonale regjeringer hver for seg ikke lenger kan sikre en stabil vekst i sin nasjonale økonomi. Dette er egentlig ikke et fenomen begrenset til Europa; man ser det samme i alle de industrialiserte land (i USA, Japan og andre land) som er utsatt for en galopperende inflasjon — til og med ledsaget av en stadig stigende arbeidsløshet.
2. Pengemessig likevekt er ikke oppnådd; det meste man kan tale om er en utsettelse, men nå forenes elementene til en ny krise. De internasjonale fonds og tilsvarende institusjoner kan ikke annet enn behandle symptomene; de bidrar ikke til en varig stabilitet.

Slik er noen av dagens problemer, men enda alvorligere er de spørsmål som vi snart vil bli stilt overfor, og som begynner å avtegne seg tydeligere og tydeligere. Når jeg sier «vi», tenker jeg ikke ene og alene på Europa; jeg tenker på hele menneskeheten.

PROBLEMENE

Spørsmålene knytter seg til følgende faktorer som i det store og hele bestemmer menneskehetens fremtid:

- befolkningsekspløsjonen i verden,
- matvareproduksjonen,
- industrialiseringen,
- forurensningen,
- utnyttelsen av naturressursene.

Jeg begrenser meg til disse punkter, spesielt fordi de danner grunnlaget for den rapport som Dynamics Group ved Massachusetts Institute of Technology, Cambridge, Massachusetts, utarbeidet i juli 1971.

Man kunne tilføye følgende emner:

- det menneskelige arbeid,
- gjennomføringen av et virkelig demokrati,
- like muligheter for alle,
- våre forbindelser med utviklingslandene.

Rent juridisk kan man sette et spørsmålsteget ved å trekke de sistnevnte emner inn under Kommisjonens arbeidsområde. Personlig interesserer den juridiske side av saken meg mindre, for det er som politisk organ at vi bør legge fram våre forslag, som etter alt å dømme vil få karakter av et «testamente» som kan vekke den offentlige opinion, og så overlate til de nyvalgte organer i det utvidede fellesskap å utarbeide direktivene.

Rapporten fra instituttet vil snart bli offentliggjort, og selv om man ennå ikke vet i hvilken grad beregningene er nøyaktige, er den alminnelige retning i dem så innlysende at den allerede nå kan legges til grunn for våre diskusjoner og våre studier.

De refleksjoner jeg legger fram, er basert på rapportens konklusjoner og dreier seg om følgende tema:

Hva kan vi gjøre i egenskap av «Europa», og hva bør vi gjøre for å unngå at maskineriet går i stå?

Problemene er så grunnleggende, så kompliserte og sammenfiltret at man kan spørre seg selv:

Er det i virkeligheten noe vi kan gjøre?

Kan Europa gripe inn? Dreier det seg ikke her om en oppgave som angår hele verden?

Selv om problemene i første rekke gjelder hele verden, mener jeg det er helt nødvendig at Europa gjør det som står i dets makt for å gjennomføre fordelaktige tiltak på alle de områder hvor det har innflytelse.

I så henseende er det klart at en radikal reorientering av politikken vil melde seg, men i øyeblikket skal jeg avholde meg fra å vurdere *midlene* som kan gjøre denne politikk akseptabel i offentlighetens øyne, og følgelig vil jeg også avholde meg fra å konkretisere den. Det dreier seg forøvrig her om en oppgave som snarere er de politiske partiers enn Kommisjonens.

Jeg mener det er en illusjon å tro at det ville være mulig å oppnå snarlige resultater i verdensospennende grad. FN sleper seg fram fra krise til krise og gir inntrykk av kaos og maktesløshet.

Til gjengjeld er Europa av «de ti» i ferd med å bli en faktor av betydning i verden, og i de årene som kommer vil styrkingen av dets institusjoner sette det i stand til å føre en effektiv politikk. I alle tilfeller er det allerede nå Kommisjonens plikt å understreke nødvendigheten av en slik politikk.

USA KAN IKKE

Hvis Europa meisler ut en klar politikk her, vil det kunne fremkalle en tilsvarende politikk i resten av verden, og — særlig i USA og Japan.

Hvis Europa ikke fører en klar politikk, men lar det hele skure uten å ta noe initiativ, så tror jeg saken er tapt. Etter min oppfatning har USA ikke den nødvendige politiske kraft til å lede verden mot løsningen av dens store problemer. USA er inne på tilbakegangens vei, og det skal bli meget vanskelig for oss å hindre det fra å falle helt sammen.

Konklusjon: Europa har en misjon i verden!

7 MILLIARDER

Nøkkelproblemet er befolkningseksplasjonen i verden. Det er særlig i utviklingslandene at fødselstallene antar skremmende proporsjoner, men det industrielle Vesten kommer heller ikke utenom nødvendigheten av å kontrollere fødselstallet. Hvis intet blir gjort, vil verdens befolkning praktisk talt bli fordoblet på tretti år, fra tre og en halv milliard til syv milliarder mennesker i år 2000. I Vesten er forbruket og energibehovet i de industrialiserte land omtrent femogtyve ganger høyere pr. innbygger enn gjennomsnittet i utviklingslandene.

Selv om vi skulle oppnå at 2-barns familier ble normen innen en tretti års tid, vil ikke desto mindre befolkningstallet på jorden bli omtrent seks milliarder. Det forklares bl. a. av den kjensgjerning at i utviklingslandene er omtrent 45 % av befolkningen under femten år. Det er sannsynlig at en befolkning på seks milliarder overstiger mulighetene for å sikre et forsvarlig forsyningsnivå. Det er iallfall mer enn ønskelig å komme så langt at man får stabilisert befolkningstallet i verden.

Det faller på oss å peke på de økonomiske midler som kan bidra til å holde fødseltallet nede. Her kan man tenke på skattepolitikken og på opphevelse av ordningene med sosial støtte til barnerike familier. Vi bør fremsette konkrete forslag på disse områder.

Går vi ut fra hypotesen om et stabilt antall i verdens befolkning, forekommer det, i det minste teoretisk, mulig å oppnå at veksten av de forskjellige faktorer kommer i en viss likevekt, såpass at menneskeheten kan overleve. Likevel må alle de følgende betingelser oppfylles:

1. Prioritering av matvareproduksjonen, også produksjon av landbruksprodukter som ikke ansees som «lønnsomme».
2. En sterk reduksjon av forbruket av materielle goder pr. forbruker, kompensert med en utvidelse av de immaterielle goder (sosiale tiltak, intellektuelle aktiviteter, organisering av ferie og fritid, o. s. v.)
3. Den betydelige forlengelse av varigheten av alle forbruksgoder kan avverge sløsing, og man må unngå produksjon av «uviktige» varer.

4. Kamp mot forurensning og utpining av naturen ved en omlegging av investeringene til «kretsløpproduksjon» og antiforurensnings tiltak, hvilket naturlig vil føre til en forflytning av etterspørselen og følgelig også av produksjonen.

Da hypotesen om en stabil verdensbefolkning virker altfor optimistisk i øyeblikket, må man spørre seg om vi ikke bør gå til politiske «tiltak» som er mer radikale enn de ovenfor nevnte. I samme øyeblikk stilles vi skarpt overfor spørsmålet om slike tiltak er mulige innenfor rammen av den etablerte sosiale ordning, og om for eksempel det nåværende produksjonssystem kan holdes på det nåværende aktivitetsnivå. Stiller man først dette spørsmål, har man etter min mening allerede besvart det negativt. Likevel er det vanskelig å finne en løsning som er mer fullgod og bedre.

Ettersom statssosialismen etc. ikke gir noen løsning, bør vi kanskje søke produksjonsformer som er meget differensierte og forutsetter en sterkt desentralisert produksjon.

LIV OG LEVESTANDARD

Teoretisk stiller problemet seg slik:

For å komme i stabil likevekt, må verdens befolkning forminskes på en enda mer merkbar måte. Kalkylen om at en verdensbefolkning fra 500 millioner til en milliard vil holde likevekten i 500 år, tror jeg ikke kan tjene som utgangspunkt for oss. Vi bør trekke opp linjer for en politikk som vil nå målet hurtigere, og tenke ut de midler som vil gjøre det mulig ut fra teorien om en stabil verdensbefolkning.

Det er åpenbart at morgendagens samfunn ikke kan knyttes til bare vekst, iallfall ikke på det materielle område.

For å begynne: vi bør ikke lenger rette vårt økonomiske system mot oppnåelsen av en maksimal vekst, og et maksimalt brutto nasjonalprodukt. (Det gjenstår ennå å få vite om det er mulig å kvantifisere det «nyttige»). Jeg minner her om Tinbergens forestilling om «brutto nasjonal-lykke». Det ville være ønskelig å undersøke på hvilken måte man kunne bidra til utviklingen av et økonomisk system som ikke lenger var basert på en maksimal vekst pr. innbygger. Her måtte man holde seg til planleggingsproblemene, skattepolitikken, fordelingen av råstoffene og kanskje også av visse ferdigvarer.

For å bidra til denne tenkning, og for å gi et eksempel på hva en slik politikk ville innebære, vil jeg gjerne trekke opp noen antydninger om *en europeisk politikk*.

PLANLEGGING

Jeg skal ikke her hefte meg med mer enn to sider av problemet:

1. En nøye planlagt økonomi som sikrer alle det nødvendige minimum.
2. Et produksjonssystem som ikke virker forurensende, og istandbringelsen av en kretsløpøkonomi.

Det annet mål vil hurtigere redusere den materielle velstand pr. innbygger og føre til en begrensning i den fri utnyttelse av godene. Hvis vi vil tilfredsstille de mest elementære rettferdighetskrav, bør vår økonomi utformes på den måten at den gir alle like muligheter. I så fall ser vi oss tvunget til å organisere fordelingen av råstoffer og forbruk mellom den offentlige sektor og den private sektor. Samtidig bør planleggingen skje på en slik måte at den, med et så vidt som mulig begrenset forbruk av råstoffer og energi, sikrer den materielle velstand. For å kompensere minskingen av de materielle goder, ville det bl. a. være rimelig at de offentlige organer tar seg mer av den intellektuelle og kulturelle utvikling, og derfor straks tar seg av den nødvendige organisering.

EUROPA-PLAN

Det forekommer meg at det ville være rimelig om Kommisjonen formulerte et forslag med sikte på utarbeidelse av

- a) en «*sentral europeisk plan*» (eller europeisk økonomisk plan).

Etter denne plan vil man oppgi å søke etter det størst mulige bruttonasjonalprodukt og erstatte det med en bruttonasjonallykke.

Vi må medgi at selv om de offentlige organers større befatning med den intellektuelle utvikling i virkeligheten vil kreve en økning i bruttonasjonalprodukt, har vi rett ut sagt ikke mulighet til å virkeliggjøre den, fordi vårt fremste mål vil være å bevare den økologiske balanse og reservere tilstrekkelige energikilder for de kommende generasjoner.

Den europeiske økonomiske plan i form av et direktiv bør bli respektert under utarbeidelsen av de nasjonale økonomiske planer.

- b) en femårsplan for utviklingen av et nytt anti-forurensnings-system, basert på det sluttede kretsløps økonomi.

Vi bør undersøke i hvilken grad disse rigorøse disposisjoner kan gjøres lempelige gjennom oppmuntrende tiltak på det skattemessige og tariffmessige området, og eventuelt med tildeling av råstoffer.

PRODUKSJONSKONTROLL

Jeg kunne tenke meg at Kommisjonen fremsetter konkrete forslag på følgende områder:

1. Opprettelse av et system med produksjonsvitnesbyrd, med kontroll på det europeiske plan. (Sertifikat CR.)
2. En endring av moms-systemet slik at man favoriserer de produkter som er utstyrt med et CR-sertifikat, og skattlegge de klassiske produkter hardere. Forskjellen i tariffen skulle svare til forskjellen mellom produksjonsomkostningene forhøyet med en straffeavgift for produkter som ikke er CR.
3. Fremme *varigheten* av forbruksvarene. Dette kan medføre en betydelig besparelse av basisråstoffer. Man blir nødt til å foreta en omdisponering av produksjonen, skattetiltak som kanaliserer forbruket i retning av besparelse og varighet. Et eksempel: skattlegge hardt biler i de fem første år, sette skatten betraktelig ned i de fem følgende år, og siden sløyfe all skatt.

Her kan man også overveie å forby produksjon av unyttige varer, eller pålegge dem større avgifter. I øyeblikket hengir vi oss til en uoverskuelig sløsing!

4. *Et europeisk distribusjonssystem* for råstoff og forskjellige ferdigprodukter synes å trenge seg på,
 - a) for å gi prioritet for godene i den offentlige sektor,
 - b) for å unngå sløsing,
 - c) for å sikre at alle får like sjanser, gjennom en økonomi som sikrer distribueringen av de varer som er av høyeste viktighet.

5. *Forskning.*

De problemer vi stilles overfor ved en ikke-forurensende produksjon, basert på en syklisk prosess, representerer fremdeles et enormt område som ennå ikke er utforsket.

Helt til nå er forskningen praktisk talt bare knyttet til «veksten». Vi må snu den mot «nytte» og «velvære». En nærliggende løsning ville være å sette en sluttstrek for det kroniske drama omkring budsjettet for Euratoms forskning, og omdanne dette til et forskningsprogram som i sin helhet er viet de mål vi nevnte ovenfor. Den vitenskapelige forskning står i virkeligheten overfor et stort antall spørsmål av teknisk og biologisk natur som ennå ikke er besvart. Det synes klokt å knytte disse sammen med den nødvendige økonomiske forskning, for i den nye økonomiske politikk å kunne ta konsekvensene av anvendelse av nye metoder (den sentrale europeiske plan). Altfor ofte er den tekniske forskning gjennomført uten at man har tatt de økonomiske, og følgelig de sosiale, følger i betraktning.

Jeg mener at forskningsprogrammet i særlig grad bør omfatte:

- beskyttelsen av miljøet,
- den økologiske og biologiske likevekt,
- det sluttede kretsløps produksjon,
- de økonomiske konsekvenser.

Et program bygget på de punkter jeg her har nevnt kan kanskje gjennomføres i fellesskap av de ti land.

BESKYTTELSEN

Vi er ved å forme et enkelt marked, uten indre stengsler, men beskyttet vis-à-vis andre land. Det er derfor ønskelig å få gjennomført en politikk som økonomisk og følgelig også skattemessig er best mulig integrert. Det sier seg selv at utførelsen av et slikt program vil føre med seg en følbar stigning av omkostningene og nødvendiggjøre beskyttelse mot ytre krefter. Dette kunne ordnes etter følgende skjema:

Omforming av den nåværende ytre tariff som tar sikte på å beskytte CR-produktene. Man måtte naturligvis modifisere de gjeldende GATT-regler, som i alle tilfeller er foreldet allerede, og som må revideres med sikte på det utvidede Fellesskap.

Man kunne tenke seg:

en null-tariff på de varer som har et godkjent sertifikat CR,

en tariff X for de varer som er produsert på tradisjonell måte.
(X = differansen mellom produksjonsomkostninger for CR-varene og de tradisjonelle varer + en straffetariff.)

Dette system vil i vesentlig grad oppmuntre fremstillingen av CR-produkter. Hvis for eksempel Europa og USA kunne bli enige om en slik tariff, ville resten av verden være nødt til å følge etter.

Særlige tiltak bør tas for å begunstige utviklingslandene. En må forberede hjelp som vil sette dem i stand til å skape en CR-produksjon. Deres vekst, som i øyeblikket går meget langsomt, kunne således omformes til en hurtig ekspansjon, og det er i de rike lands interesse at de fattige land så snart som mulig tar til med CR-produksjon. Man kan forestille seg et fond med investeringshjelp til de u-land som går over til CR-produksjon.

LANDBRUKSOPPGAVER

Til slutt vil jeg gjerne nevne noen betraktninger om landbruks-spørsmålet.

Den naturlige likevekt spiller en stadig stigende rolle i matvare-produksjonen. Selv om det er nødvendig med en sterk utbygging av denne produksjon, støter man hurtig på to begrensende faktorer:

- a) Det begrensede omfang av jord som kan dyrkes (3,5 milliarder hektar), og som man har tilstrekkelige mengder av rent vann til. (Det nytter ikke å tenke seg en omfattende rensing av forurenset vann, det ville kreve en enorm mengde energi og forstyrre den termiske likevekt.)
- b) Forstyrrelsen av den økologiske likevekt som i det vesentlige skyldes de sprøytemidler som de store produksjoner nødvendigvis gjør.

På dette området kan Europa-Kommisjonen bli et eksempel:

- a) ved å forordne:

1. de kjemiske produkter som hurtig nedbrytes, og som således ikke i lengre tid medfører en forstyrrelse av miljøet.
 2. de stoffer som beviselig ikke er sunnhetsskadelige.
- b) Omforming av kvalitetskriteriene, ved å rette dem mot slike kvaliteter som næring og smak i stedet for utseende.
- c) Tiltak for å oppmuntre til det sluttete kretsløps produksjon, for å hindre ødeleggelse av verdifulle naturlige stoffer i produksjonen. (La oss bl. a. nevne gjenopprettelsen av den naturlige likevekt i insektenes og fuglenes verden og bevaringen av den alminnelige økologiske likevekt.)

Beskyttelsen mot utenverdenen kunne baseres på tariff CR, mens CR-sertifikatene i landbruket også kunne gi rett til skattelettelser og en spesiell prispolitikk.

Jeg har begrenset meg til noen politiske eksempler, og jeg har ikke forsøkt å skissere et globalt perspektiv.

Jeg betrakter det som høyst ønskelig at vi i vårt siste funksjonsår ofrer tid på disse spørsmål, slik at vi kan fremsette grundig gjennomtenkte forslag for Ministerrådet.

Brevporto
80 øre

'JA til EF'-Aksjonen

Cort Adelersgt. 16,
Oslo 2

På landskonferansen 11. mars ble landsstyret for «Ja til EF»-aksjonen valgt. Styret fikk følgende sammensetning:

**Reidar Carlsen, formann
Ola H. Metliaas, nestformann
Olav Benum
Ove Bergvoll
Petter Jakob Bjerve
Borghild Bondevik Haga
Steinvor Ellingsen
Arne Hammer
Petter Haraldsvik
Gudmund Harlem
Gunnar Hellesen
Turid Holen**

**Tor Holtan-Hartwig
Erling Johansen
Johan Lyche
Ole Myrvoll
Finn Nilsen
K. M. Skjellerudsveen
Peder Søiland
Gunnulf Tinne
Leiv Vidvei
Grethe Værnø
Liv Østlie**

Til «JA TIL EF»-aksjonen, Cort Adelersgt. 16, Oslo 2.
Tlf. 56 51 85 - Postboks 2599, Solli, Oslo 2.

Jeg ønsker å tegne meg som støttemedlem og vil gi
et bidrag på kroner

- som ☐ er sendt over postgiro 210811
☐ er sendt over bankgiro 8200.01.40208
☐ følger vedlagt i sjekk
☐ Jeg ønsker informasjonsmateriell tilsendt
☐ Jeg ønsker å delta i det lokale arbeid.

Navn

Adresse

Kontroll: Ildal, Waaler & Co., Statsautoriserte revisorer.

Si JA til EF